

dzień, że Gniew nie wykazywał w okresie międzywojennym znaczniejszej tendencji rozwojowej.

Aktem prawnym określającym ustrój samorządu terytorialnego w województwie pomorskim była pruska ordynacja miejska z 30 V 1853 r., która zachowała swoją moc w Polsce międzywojennej z powodu braku własnych, całościowych rozwiązań. Kilkakrotnie jednak dokonywano zmian w jej tekście. Na mocy tej ordynacji gmina miejska w Gniewie stanowiła korporację samorządową, a jej organami były Rada Miejska i Magistrat. Na czele Rady stał przewodniczący z wyboru. Liczba radnych zależała od liczby mieszkańców i np. miasta poniżej 5 tys. mieszkańców (jak Gniew) wybierały 12 radnych. Rada Miejska wybierała burmistrza na okres 12 lat, a członków Magistratu w liczbie 5, na okres 6 lat, z tym, że co 3 lata połowa z nich ustępowała. Wybór burmistrza i pozostałych członków Magistratu wymagał zatwierdzenia przez wojewodę. Uprawnienia burmistrza sprowadzały się przede wszystkim do kierowania całościem gospodarki miejskiej i nadzoru nad nią.

Magistrat stanowił władzę wykonawczą i zarządzającą. Do kompetencji tego organu należało przede wszystkim: wykonywanie zarządzeń władz zwierzchnich, opracowywanie projektów uchwał rady miejskiej, zarządzanie przedsiębiorstwami, zakładami miejskimi, stanowiącymi własność miasta, nadzór nad pracownikami miejskimi i reprezentacja miasta na zewnątrz.

W 1932 r. Magistrat Gniewu zatrudniał 13 osób i składał się z następujących referatów: Ogólno-Administracyjnego, Rachuby, Spraw Poruczonych, Majątku i Przedsiębiorstw, Opieki Społecznej, Ewidencji Ludności i Urzędu Stanu Cywilnego⁹.

Rada Miejska była organem uchwalającym i kontrolującym wykonanie uchwał oraz sprawującym nadzór nad gospodarką miejską. Miała prawo wglądu do całości akt Magistratu, mogła również zaskarżyć decyzje Magistratu do wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Z kolei, Magistrat mógł zawieszać uchwały Rady Miejskiej, jeśli były one niezgodne z prawem. Posiedzenia Rady odbywały się w zależności od potrzeb.

Rada Miejska powoływała do życia na okres swej kadencji różne komisje spośród członków Rady i spoza niej. Liczba członków komisji wahała się od 4 do 10, na ich czele stali na ogół radni. W 1921 r. zostały powołane następujące komisje, które istniały przez cały okres międzywojenny: Ubogich (następnie Opieki Społecznej) – 10 członków, Budowlana – 6, Gospodarcza – 7, Szkolna – 4, Podatkowa – 4, Rewizyjna – 4, Gazowni i Wodociągów – 6, Rzeźni – 4, Sanitarna – 4, Upiększania Miasta – 7¹⁰. Jak wynika z zestawienia, rodzaje ko-

⁹ AP Bydgoszcz, UWP, nr 8997, Protokół z lustracji Magistratu i gospodarki miejskiej m. Gniewu w okresie 15 IX - 16 X 1932 r.

¹⁰ AP Gd., sygn. 504, nr 26, Protokół z posiedzenia Rady Miejskiej w Gniewie z 19 XI 1921 r.

misji odpowiadały poszczególnym dziedzinom działalności władz miejskich, w tym również zarządzanym przez miasto, przedsiębiorstwom gospodarki komunalnej. Ich zadaniem było udzielanie fachowej i organizacyjnej pomocy Radzie Miejskiej w rozwiązywaniu problemów związanych z działalnością miasta. W razie potrzeby mogły być powoływane nowe komisje.

We wrześniu 1920 r. Wojewoda Pomorski mianował Romana Kinastowskiego, dotychczasowego Sekretarza Wydziału Powiatowego w Krotoszynie, komisarycznym burmistrzem miasta Gniewu, na miejsce K. Tetzlaffa. Pełnił on tę funkcję zaledwie rok, gdyż kontrola przeprowadzona przez władze wojewódzkie ujawniła znaczne zaniedbania w administrowaniu miastem, co było przyczyną odwołania go z dniem 30 VI 1921 r. Jego obowiązki do czasu wyboru nowego burmistrza przejął referent Urzędu Wojewódzkiego, Bobkowski. W lipcu tegoż roku burmistrzem został wybrany Piotr Wielbacki, który tę funkcję sprawował do marca 1922 r.¹¹

10 XII 1921 r. Rada Miejska dokonała wyboru burmistrza spośród 9 kandydatów, pochodzących z różnych miejscowości województwa pomorskiego, a nawet poznańskiego. Wśród tych kandydatów 4 pochodziło z Gniewu. Radni kierując się tym, że burmistrz powinien znać miejscowe warunki, wybrali Jana Dziegielewskiego, urzędnika Wydziału Powiatowego w Gniewie. Podczas wyboru Rada nie zastosowała tajnego głosowania, co było naruszeniem pruskiej ordynacji miejskiej, obowiązującej na ziemiach byłego zaboru pruskiego i z tego powodu wojewoda pomorski nie zatwierdził dokonanego wyboru i funkcję burmistrza sprawował nadal P. Wielbacki. Dopiero na posiedzeniu w dniu 11 III 1922 r. Rada Miejska w tajnym głosowaniu, spośród 3 kandydatów pochodzących z Gniewu, ponownie wybrała J. Dziegielewskiego na stanowisko burmistrza. Ten wybór został zatwierdzony przez wojewodę¹².

4 X 1925 r. odbyły się wybory do Rady Miejskiej w Gniewie, w wyniku których zostało wybranych 12 radnych, w tym siedmiu reprezentowało świat pracy. Byli to członkowie i sympatycy PPS¹³. Podczas czteroletniej kadencji koncentrowali się oni przede wszystkim na sprawach socjalno-bytowych ludności i nie wykazywali zbyt dużej inicjatywy w sprawach rozwoju gospodarczego miasta. Przewodniczącym Rady został wybrany J. Hildebrandt.

Burmistrz Dziegielewski po 7 latach urzędowania ze względu na podeszły wiek, przeszedł na emeryturę. 26 I 1929 r. Rada Miejska w Gniewie ogłosiła konkurs na stanowisko burmistrza. Warunki konkursu zostały podane w dziennikach: „Słowie Pomorskim” wydawanym w Toruniu, „Dzienniku Bydgoskim” wydawanym w Bydgoszczy i „Robotniku” wydawanym w Warszawie. Od

¹¹ AP Bydgoszcz, UWP, nr 6461, Pismo Wojewody do Kinastowskiego komisarycznego burmistrza z 1 IX 1921 r.

¹² AP Gd., sygn. 504, nr 26, Protokół z posiedzenia Rady Miejskiej z 11 III 1921 r.

¹³ AP Bydgoszcz, UWP, nr 2371, s. 51, nr 2344, s. 305.